บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดกิจกรรมเสรีของครูอนุบาลสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาการจัดกิจกรรมเสรีของครูอนุบาล สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

ประชากรและตัวอย่างประชากร

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็น ครูประจำชั้นอนุบาล 2 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งใช้แนวการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติจำนวน 37 โรงเรียน รวมจำนวนครูทั้งหมด 225 คน

2. ตัวอย่างประชากร เป็น ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2541 ซึ่งใช้แนวการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปีการศึกษา 2541 จำนวน 20 คนซึ่งผู้วิจัยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตาม ขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.1 สุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลากจำนวนโรงเรียนจากกลุ่มโรงเรียนทั้งหมดจำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มโรงเรียนทวาราวดี กลุ่มโรงเรียนอโยธยา กลุ่มโรงเรียนสุโขทัย กลุ่มโรงเรียนกรุงธน และกลุ่มโรงเรียนรัตนโกสินทร์ โดย สุ่มได้กลุ่มละ 2 โรงเรียน รวมจำนวน 10 โรงเรียน

2.2 สุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลาก จำนวนครูอนุบาลจาก 10 โรงเรียน ได้โรงเรียนละ 2 คน รวมจำนวนครูทั้งหมด 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. แบบสำรวจลักษณะทางกายภาพของห้องเรียนและศูนย์การเรียน หรือมุมกิจกรรม ประกอบด้วยแผนผังแสดงการจัดศูนย์/มุมในห้องเรียน และรายละเอียดเกี่ยวกับขนาดของห้องเรียน แสงสว่าง การระบายอากาศ การจัดวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ เป็นต้น

2. แบบสังเกตการจัดกิจกรรมเสรีของครูอนุบาลด้าน

2.1 การจัดสภาพแวดล้อม ได้แก่ การออกแบบพื้นที่ การตกแต่งห้องเรียน การจัดเก็บเอกสาร การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม เป็นต้น

2.2 ลักษณะการจัดกิจกรรม ได้แก่ จำนวนศูนย์ / มุมที่จัด ลักษณะของศูนย์/มุม ความสนใจของเด็กอนุบาลในกิจกรรมที่ครูจัด ความเหมาะสมของกิจกรรมกับเนื้อหา ความเหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก เป็นต้น

2.3 สื่อ/วัสดุอุปกรณ์ในศูนย์/มุม ได้แก่ สื่อ/วัสดุอุปกรณ์ที่ครูใช้ในแต่ละศูนย์/มุม ความสนใจในสื่อ/วัสดุอุปกรณ์ของเด็กอนุบาล ความสอดคล้องกับเนื้อหา ความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก เป็นต้น

2.4 ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมของครูอนุบาล ได้แก่ การวางแผนการจัดกิจกรรม ขั้นตอนในการให้เด็กทำกิจกรรม การเสริมแรง การประเมินผลเด็ก เป็นต้น

2.5 พฤติกรรมของเด็กอนุบาลขณะทำกิจกรรมเสรี ได้แก่ ลักษณะการเล่น / ทำกิจกรรม การแสดงออกทางอารมณ์ การแก้ปัญหา เป็นต้น

2.6 วิธีที่ครูใช้แก้ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กและการตอบสนองของเด็กต่อวิธีที่ครูใช้ ได้แก่ การแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็ก เป็นต้น

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อหาข้อมูลเบื้องต้นในการสร้างเครื่องมือและกำหนดกรอบในการวิจัย

2. กำหนดขอบข่ายเนื้อหาและรูปแบบของเครื่องมือ

3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

3.1 แบบสำรวจลักษณะทางกายภาพของห้องเรียนและศูนย์การเรียน/มุม เป็นแบบสำรวจที่แสดงแผนผังการจัดห้องเรียน และการจัดศูนย์การเรียน / มุมกิจกรรม

3.2 แบบสังเกตการจัดกิจกรรมเสรีของครูอนุบาล เป็นแบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมุ่งสังเกตว่ามีพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในแบบสังเกตเกิดขึ้นในห้องเรียนหรือไม่ในช่วงเวลา 4 ครั้ง ที่ทำการสังเกต ถ้ามีพฤติกรรมเกิดขึ้นผู้สังเกตบันทึกลงในแบบสังเกต ถ้าไม่เกิดขึ้นก็ไม่ต้องบันทึกลงในแบบสังเกต แล้วนำผลการสังเกต 4 ครั้ง มาคิดคะแนนการจัดกิจกรรมเสรีของครู โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ถ้าพฤติกรรมใดที่ผู้สังเกตพบทุก 4ช่วงเวลาที่สังเกต ได้คะแนน 4 คะแนน
ถ้าพฤติกรรมใดที่ผู้สังเกตพบทุก3ช่วงเวลาที่สังเกต ได้คะแนน 3 คะแนน
ถ้าพฤติกรรมใดที่ผู้สังเกตพบทุก2ช่วงเวลาที่สังเกต ได้คะแนน 2 คะแนน
ถ้าพฤติกรรมใดที่ผู้สังเกตพบทุก1ช่วงเวลาที่สังเกต ได้คะแนน 1 คะแนน
ถ้าพฤติกรรมใดไม่เกิดขึ้นเลยทุกช่วงเวลาที่สังเกต ได้คะแนน 0 คะแนน

การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของครูอนุบาลเป็นดังนี้

3.2.1 ถ้าได้คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 13.6 – 16.00 หมายความว่า ครู/เด็กปฏิบัติพฤติกรรมนั้นมากที่สุด

3.2.2 ถ้าได้คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 10.6 - 13.5 หมายความว่า ครู/เด็กปฏิบัติพฤติกรรมนั้นมาก

3.2.3 ถ้าได้คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 5.6 - 10.5 หมายความว่า ครู/เด็กปฏิบัติพฤติกรรมนั้นปานกลาง

3.2.4 ถ้าได้คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.6 – 5.5 หมายความว่า ครู/เด็กปฏิบัติพฤติกรรมนั้นน้อยที่สุด

3.2.5 ถ้าได้คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 0 – 2.5 หมายความว่า ครู/เด็กปฏิบัติพฤติกรรมนั้นน้อยที่สุด

3.3 แบบสัมภาษณ์การจัดกิจกรรมเสรีของครูอนุบาล เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากการสังเกต โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ครูอนุบาลด้วยตนเองภายหลังจากการสังเกตการจัดกิจกรรมเสรีของครูอนุบาล

4. การหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

4.1 หาความตรงของแบบสังเกต โดยการนำแบบสังเกตการจัดกิจกรรมเสรีของครูอนุบาลไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษาระดับอนุบาล จำนวน 4 ท่าน ตรวจพิจารณาแก้ไขและให้คำแนะนำ

4.2 หาความเที่ยงของแบบสังเกต โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยทำเครื่องมือไปทดลองใช้กับครูประจำชั้นอนุบาลที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากร โดยสังเกตการจัดกิจกรรมเสรีของครูอนุบาลโรงเรียนวัดอุทัยธาราม ในช่วงเวลาของการจัดกิจกรรมเสรี 2 ครั้ง ครั้งละ 20 นาที เพื่อให้ข้อมูลที่ได้ตรงกัน

4.3 หาความตรงของผู้สังเกต เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาโดยตรงจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในศูนย์การเรียน ประกอบกับเคยมีประสบการณ์ในการเป็นผู้ช่วยวิจัยเกี่ยวกับการจัดศูนย์การเรียนสำหรับเด็กอนุบาล ของคณะอาจารย์ในภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2540 จึงนับได้ว่า ผู้วิจัยมีความตรงในการสังเกตการจัดกิจกรรมเสรีของครูอนุบาล

4.4 หาความเที่ยงของผู้สังเกต โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยอีก 1 คน ทำความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือให้ตรงกัน แล้วนำไปสังเกตการจัดกิจกรรมเสรีของครูอนุบาลที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากรที่โรงเรียนวัดอุทัยธาราม ในช่วงเวลาเดียวกัน ใช้เวลาสังเกต 20 นาที โดยการจดบันทึกความถี่ลงในข้อความที่นับจำนวนความถี่ได้ ข้อความที่นับจำนวนความถี่ไม่ได้ใช้บันทึกการสังเกตว่า ครูปฏิบัติหรือไปปฏิบัติ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมาหาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรของวิลเลียม เอ สก็อต (William A Scott) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .88

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากทางมหาวิทยาลัยถึงผู้บริหารระดับจังหวัดและระดับโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากร

2. นำเครื่องมือออกไปเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

2.1 ข้อมูลด้านลักษณะทางกายภาพของห้องเรียนและศูนย์/มุม ผู้วิจัยใช้วิธีเขียนแผนผังแสดงรายละเอียดของห้องเรียนและศูนย์/มุม และการถ่ายภาพประกอบ โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลก่อนที่ครูจะเริ่มกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละห้องเรียน

2.2 ข้อมูลด้านการจัดกิจกรรมเสรีของครูอนุบาล ผู้วิจัย ใช้การบันทึกด้วยกล้องวีดิโอในช่วงเวลาที่ครูจัดกิจกรรมเสรีในแต่ละห้องเรียนแล้วนำข้อมูลที่ได้มาแปลความหมายวันต่อวัน โดยเก็บข้อมูลการจัดกิจกรรมเสรีของครูคนละ 4 ครั้ง แต่ละครั้งเว้นระยะห่าง 1 สัปดาห์ รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 16 สัปดาห์

2.3 ข้อมูลด้านการสัมภาษณ์ การจัดกิจกรรมเสรีของครูอนุบาล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ครูอนุบาลที่จัดกิจกรรมเสรีด้วยตนเอง ภายหลังจากการสังเกตครบ 4 ครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสำรวจทางกายภาพ และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยการสรุป รวบรวมเรียบเรียง แยกคำตอบต่าง ๆ ให้เป็นหมวดหมู่ คำนวณหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปของการบรรยายตามประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้

2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกต วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยของคะแนนการจัดกิจกรรมเสรีของครูอนุบาลและคะแนนการทำกิจกรรมเสรีของเด็กอนุบาล นำเสนอในรูปของตารางประกอบคำบรรยายตามกรอบของการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย